

ΕΥΦΥΜΙΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΤΟΥ ΕΡΡΙΚΟΥ ΖΟΥΣΣΕ

Η ΠΡΟΦΗΤΕΙΑ ΤΗΣ ΜΑΝΤΙΣΣΑΣ

Ο γέρο Τόμ Σόκλες ήταν ένας αγαθός νεοπλούτος και είχε αποκτήσει την περιουσία του έμπορεύμενος, μ' άλλους τούς κανόνες της τιμότητας και της ειλικρινείας, δέματα κροκοδείλων. Είχε τρία μέγαρα στους άριστοκρατικότερους θρόνους της Νέας Υόρκης, τέσσερα έξοχα αίτια στις όχθες του ποταμού Όχο, κι' ένα σωρό υπηρετές για να του ικανοποιούν και τις παραμικρότερες ιδιοτροπίες του.

Μ' αυτά όμως, ο γέρο Τόμ Σόκλες δεν ήταν έντελως εύτυχης. Γιατί τελευταία του είχε καθυφεί στο μυαλό μια άλλόκοτη σκέψη, μια άλλόκοτη ελπίδα. Πεδώσε να μάθη κάτι, στο όποιο έδινε μεγάλη σημασία. Να μάθη δηλαδή το είδος του θανάτου που του επεφύλασσε η άδυσπότη Μοίρα.

Οι γιατροί του τον εξετάσαν με προσοχή, αλλά δυστυχώς κατέληξαν όλοι τους σε αλληλοσυγκρουόμενες γνώμες. Ο ένας ισχυριζόταν ότι ο δόιο Τόμ Σόκλες θα πέθανε από φυματιώδη περιστίτιδα, κι' ο άλλος έβεβαίωσε ότι μονάχα ένα γεγονός άπρόοπτο θα μπορούσε να θέσει τέμα στη ζωή του Αμερικανού βασιλοπλούτου. "Ενας σοφός, τέλος, γέρο-επιστήμων, όνομαστός σ' όλη τη Νέα Υόρκη για τις ασφαλείς διαγνώσεις του, εξήγησε στον γηραιό Σόκλες, αφού τον εξέτασε, ότι θα ύποκνυτε στο μερικό έστερα από πάρα πολλά χρόνια, φυσιολογικά και ήρεμα, σαν τη λάμπα που της σόνεται το πετρέλαιο κι' άρχίζει να σιγοσβήνει...

Η προφήτεις όμως αυτές δεν ικανοποιόσαν καθόλου τον Τόμ Σόκλες, ο όποιος μια μέρα αποφάσισε να έμπιστευθή τη μυστική του άγνοια και στον άρροισμένο του άνεμό, τον Ζάμ Κούκνεβ.

Ο νέος αυτός, εύγενέστατος και νουνεχής κατά τα άλλα, ήταν ένας απ' τους πιο φανατικούς μπερδέδες της Νέας Υόρκης. Και καθώς δεν είχε ποτέ του παμιστή πεντάρα από δικό του είσοδιμα, βρισκόταν πάντα σ' έρωτικό σχέσεις με το πορτοφάκι του κλουσέβάστου θείου του, του όποιου τον θάνατο περιμενε ανύποπτα, για να τον κληρονομήσει.

Όταν ο κλουσέβάστος βίωσε άνακοίνωσε στον άνεμό του τις προβλέψεις των γιατρών για τον θάνατό του, ο Ζάμ Κούκνεβ έρώναξε:

— Όλ ράϊτ!
Και βγάζοντας μεσ' από την τσέπη του μια παρσινή φημερίδα, έδειξε στον θείο του μια ένδαφρονα άγγελια, δημοσιευμένη σ' αυτή. Ο Τόμ Σόκλες έβαλε τα γυαλιά του και διάβασε την άγγελια γρήγορα-γρήγορα. Ίδου τί έγραφε:
"Η κυρία Δελφίνη εινε ή διασημότερα διπλωματούχος ύπνωτογορία και μάντις, τιμμένη διά της εκτιμήσεως των Α. Μεγαλειοτήτων των Αύτοκρατόρων Γερμανίας και Ρωσίας, Διύθυνος: "Όδός Δελιά, άριθ. 250 (1ος όροφος), Παρίσι".

— Πολύ καλά, εινε τελειώνοντας την άνάγνωσι ο Σόκλες. Σε μια ώρα φεύγομε για το Παρίσι. Μά έπισκεφθείμε αυτή την κυρία και θα μου πη εκείνο που θέλω να μάθω.

Όταν ή κ. Δελφίνη ειδη να μπαινουν στο σπίτι της οι δύο Αμερικανό, μισότιτρε άμέσως, σαν μάντις που ήταν, τόσο την κοινωνική θέσι των ξένων, όσο και το δέμα κροκοδείλου, από το όποιο ήταν κωμισμένο το παραφορτωμένο πορτοφάκι του αγαθοτάτου κ. Σόκλες.
— Πεντακόσια φράγκα ή συμβουλή, τοός ειπε όταν κάθισαν σ' ένα άναπαυστικό ντιβάνι. "Αν ή τιμή δεν σάς φαίνεται μεγάλη — και δεν εινε καθόλου αποδία βέβαια — πληρώστε και πέστε μου τί θέλετε να σάς μαντέψω.

— Όλ ράϊτ! απάντησε ο Τόμ Σόκλες, με το γνησιότερο άμερικανικό φλέγμα, καταθέτοντας το ποσό των 500 φράγκων πάνω σ' ένα τραπέζι. Και τώρα άς άρχίσουμε...
— "Άς άρχίσουμε, ειπε και ή μάντισσα.

Με λίγα λόγια ο Ζάμ Κούκνεβ διηγήθηκε ότι ο κλουσέβάστος θείος του διέπλεσε τον Ατλαντικό με τον σκοπό να μάθη τον τρόπο, τον καιρό ή καιρό, με τον όποιο θ' άφινε τον πόδακαρο και αήθλιος αυτόν κόσμο.

Σε σχετική δε έρώτησι της μάντισσας, έπεσαν να γνωστοποιήσι τις λεπτομέρειες της ζωής του θείου του, την ήμερα της γεννήσεώς του και τον... άρρωτο των δοντιών του. Έπειτα παρακάλεσε τη μάντισσα να τους δώση μια απάντησι σαφή και ειλικρινή.

Η κ. Δελφίνη τοός ύποσέθηκε να τοός πη την αλήθεια, τοός παρακάλεσε κατόπιν να μη την ένχλησινον πειά, μισόκλεισε τα μάτια της, συγκλονίστηκε άλόκληρη μαζί με την καρδέλα, στην όποια καθόταν, από μια ξαφνική τρουάρα, άρ-

χισε να χειρονομή και να μουγκρίζη και τέλος έγειρε άργά-άργά το σωρό της κεφάλι άπάνω στον άριστερό της ώμο και... άποκοιμήθηκε.

Έπέρασαν μερικέσ στιγμέσ άπολύτου σιγής... "Υστερα τα χείλη της μάντισσας κινήθηκαν κι' άρχισαν να μουρμουρίζουν τις άλοκαλίφρες του ύπερπύλου:

— Ίδου το καλό Πνεύμα, έρχεται να φώτιση τη δούλη του για να μιληση στον εύγενή γέροντα της μεγάλης Αμερικης... Ίδου...

— Όραία!... Όραία!... ψθίρωσε με συγκίνηση ο Τόμ Σόκλες.

— Μη διακόπτετε το Πνεύμα, βέτε μου! ειπε σιγά ο προνοητικώτατος άνεμόσ του κ. Ζάμ Κούκνεβ.

— ... Ίδου τί λέγει το Πνεύμα, συνέχισε ή μάντισσα. Λέγει ότι ο εύγενής Τόμ Σόκλες θα τεματίση τη ζωή του μέσα στους... κωνούς μας μάχης!...

Μόλις ειπε τα λόγια αυτά, ή κ. Δελφίνη ξύπνησε τρομερά κουρασμένη, καθώς έδειχνε. Ήταν έτοιμη να ζητήσει συμπλήρωσι της άπορρητισέως της για την άπάντησι ήπερκόποισ της, όταν ο Ζάμ Κούκνεβ της έπιασε το χέρι.

— Αλλά, κυρία, της ειπε με άσυνήθιστη νευρωκότητα, εινε αδύνατον ο θεός μου να πεθάνη σε μάχη. Δεν εινε στρατιωτικός.

— Τι σημαίνει; απάντησε εκείνη, παίρνοντας τη γαλίνα στάσι των άρχαίων άγαλμάτων. Το Πνεύμα δεν απατάται ποτέ.

— Ποτέ; ρώτησε κι' ο Τόμ Σόκλες χαμογελώντας.

— Ποτέ! έβεβαίωσε πανηγυρικά ή κ. Δελφίνη, με τη δειξιά της παλάμη άκωμισμένη έπάνω στο μέρος του στήθους της, υπό το όποιον ύπηρε ή άσπλη καρδιά της.

— Όλ ράϊτ! φώναξε ο εκατομυριοχός. "Αν έπαληθούσε ή προφήτειά σας, κυρία μου, θα σάς άφησο διά της διαθήρης μου τη μισή μου περιουσία.

Και χωρίς να προσέθη άλλη άέξι, άξωρετικά εύχαριστήμενος από την προφήτειά της μάντισσας, ο Τόμ Σόκλες βγήκε από το μεγάρο της γεμάτος έλπίδες για το μέλλον. Στην ηλικία που ήταν, ούτε σε πόλεμο θα πήγαινε ποτέ, ούτε και θα τινάξε συνεπώς ποτέ τα πέταλα...

Αμίλητος ο έαφορισμένος του άνεμόσ, τον άκολουθούσε ξεπίσω, γεμάτος χαλή γεμάτος άπελπισία. "Υστερα από την προφήτειά της μάντισσας, ή κληρονομία του θείου του θ' άργήσει πολύ να φτάση στα χέρια του.

Ο γέρο Σόκλες, πιστός στην ύποσχεσι του, πήγε την ίδια μέρα σ' ένα συμβολαιογράφο για να συντάξη τη διαθήκη του, διά της όποιας άφινε μόνους κληρονόμους του την κ. Δελφίνη — αν έπαλήθνε ή προφήτειά της — και τον άνεμό του Ζάμ.

Αφού τακτοποιήσε αυτή τη σπουδαία ύπόθεσι, άποφάσισε να μείνη στο Παρίσι κάμποσες μέρες για να έπισκεφθή τ' άξιοτερέργα της πόλεως.

Ένα βράδυ όμως, ενώ έμπαινε στο ξενοδοχείο του, κατέληφθη από ξαφνική άδιαθεσία.

Έτηλεφώνησαν άμέσως στη λέσχη των ιατρών και δώδεκα ιατροί και έπιστημότες βρέθηκαν σε λίγο άπάνω άπ' το προσκέφαλο του άρρώστου, ο όποιος είχε άρχισε να ρογγίζη έπιθανατικός.

— Ό πρώτος γιατρός που εξέτασε τον γέρο Αμερικανό, ειπε:
— Σ' ένα τέταρτο θα εινε νεκρός!

— Εγώ όμως έλπίζω να τον σώσω, ειπε ένας άλλος, σφογγίζοντας τα γυαλιά του.

— Δεν βλέπετε, φώναξε ο τρίτος, ότι έχει προσβληθεί από κεραννοβόλο άποπληξία;

— Αποφαινομαι, ειπε ο τέταρτος, σφογγίζοντας το μέτωπό του, ότι ο άσθενής θα πεθάνη, γιατί έχει πάθει εδ' άρρηξιν άνευρισμάτου.

— Δεν έξορετε τί λέτε! ειπε ο πέμπτος. "Ο άσθενής δεν θα πεθάνη!

— Επ' τέλους! φώναξε όργισμένος ο έκτος γιατρός. Τι μαζετήκατε εδώ πέρα δια τα έπιστημονικά κινώσενια; Για να λέτε βλακείες;

— Κύριοι, φώναξε ένας άλλος, εισορμώντας στο μέσον του κύκλου, ειπε δύο άνάγονγοι και γαιθόφοι!
Μά ζυγιωμένη γροθιά όμως παύ το κατάφερε ένας συνάδελφός του χειροφύργος, τον έκανε να κωπουβάλλιση προς τον τοίχο, παρασέρνοντας μαζί του δυό-τρεις συναδέλφους του. Γό

Η κ. Δελφίνη.

Ο μίστερο Τόμ Σόκλες.

σύνθημα της συμπλοκής εδόθηκε πλέον. Οι δώδεκα γιατροί ἀρχάτηκαν στα γερά. Είχαν καταληφθεί από πραγματική λύσσα. Γροθιές, κλωτσιές, διαγκώματα...

Τὰ τραύματα άρχισαν να αίμοσταύζουν, τὰ ποδοκροτήματα να προκαλούν καθίσησι στις σανίδες του πατώματος, οι μπάτσιοι να σκάζουν σαν τράπεζες, οι γδοῦποι των σωμάτων στους τοίχους να έπαναλωμένα νωνται σαν τους βρόντους της γκρανκάσσας κι' ή κραυγές και τὰ οδφλιάματα να δημιουργούν μιάν άτμόσφαιρα πολεμική, πλημμυρισμένη από τις λαγές της πό άποφασιστικής μάχης. Τούφες μολιών πετούσαν στον άέρα, ρεθιζότες σχεζόντουσαν μ' ένα χαρακτηριστικό σφύριγμα, κατέλλα και κολλάρια πεδολατίνόντουσαν στο πάτωμα...

Μάχη άληθινή, άγρία, λυσσώδης... Πόλεμος με τὰ έλα του... — Γουρουνί!... — Άλογογατρέ!... — Σατίση!... Τζαναμπέτη!... Χασάτη!... Στο μεταξύ αυτό, μέσα στις μάχης τόν χαλασμό, ό Τόν Σκόλες ξεφυγούσε...

Μ' άλλα λόγια, ό τι προέβλεπε το Πνεύμα με τὰ χείλη της κ. Δελφίνης, έπραγματοποιήθηκε άπολύτως, αφού άπάνω στην άκμή της μάχης ή ψυχή του δυστυχισμένου έκατομικισμού έγκατέλειπε τον πρόσκαιρο και εάθλιον έτούτον κόσμο, για να φτερουγίση στις άγκάλες του Άβραάμ, όπου δεν έπύθονταν βέβαια δέρματα κροκοδείλων, αλλά ούτε και λαοκράτες έπισημοῦτες.

Ό Ζάμ Κούκνεϋ, καταχαρούμενος για τὸ... θλιβερό γεγονός, σφύγισε τ' άνδριακα δάκρυά του κι' έστρεψε να φάηση την κ. Δελφίνη για τή θαυμαστή της προφητεία.

Έπειτα δε από λίγον καιρό, έσπέλωσε τή μισή περιουσία του μακαρίτη φίλου του και τὸ έφριξε στα γένια.

Όσο για την κ. Δελφίνη, αυτή άποφάσισε ν' άποσυνηθί σε μιά έξοχη και να ζήση εκεί ήρεμα κι' εύτυχισμένα, με την κληρονομία που πήρε στα καλά καθούμενα. Μά δεν στάθηκε τυχερή. Γιατί την ήμερα που άβησε τὸ μέγαρο της οδού Λεβίτ και ενώ περνούσε κάτω από ένα παλιό αόκιμα, μιά κωνοδόχος κατέρρευσε άπάνω στο κεφάλι της και τή σκότωσε. Η πάνσοφη μάντισα δεν είχε προβλέψει ποτέ για τόν έαυτό της αυτό τὸ άπροσδόκητο και άδοξο τέλος...

ΕΚΛΕΚΤΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ

ΠΩΣ ΤΗΝ ΕΠΛΘΕ Ο ΡΟΤΣΧΙΛΤ

Ίδου ένα άπ' τὰ ώραϊότερα ανέκδοτα που άποδίδονται στον πλούσιο τραπεζίτη βαρόνο Ρότσχιλτ:

Κάποιος φτωχός κομμωτής ήθοποιός, έξηρονόμησε κάποτε μεταξύ των άλλων κι' ένα κολλιτεχνικότατο σερβίτιο τσαγιού, κωμωμένο από άρχαιο φαρφαούρι.

Ένας άρχαιολόγος έξέστησε την άξια του σερβίτιοιου αυτό του μέχρι 50 χιλιάδων φράγκων, συνέστησε δε στον κάτοχό του να άποτανηθί, αν ήθελε να τὸ πουλήση, στον Ρότσχιλτ, μινιώδη συλλέκτη άρχαιολογικών άντικειμένων και κολλοπληρωτή άπ' τους λίγους.

Ό ήθοποιός την άλλη μέρα κούλας παρουσίαστησε τὸ μέγαρο του βαρόνου, μεταμφιεσμένος... σε γέροντα. — Δεν μπορώ να δώσω περισσότερα από 15 χιλιάδες φράγκα, είπε ό Ρότσχιλτ, αφού έξήτησε τὸ σερβίτιο.

— Άλλά, κύριε, επέμεινε ό ήθοποιός, ή πραγματική άξια του ήπερωβαίνει τις 50 χιλιάδες. — Οτίόσο εγώ δεν θέλω άμεση πληρωμή.

— Άηλαδή, τί ζητάς; Δεν σε καταλαβαίνω.

— Αν θέλετε, να κάνουμε την έξή; συμφωνία: Κάθε χρόνο να μου δίνετε 4 χιλιάδες φράγκα, ως που να πεθάνω...

Ό πονηρός Ίουδαίος πολυκατομικιστής σκέφτηκε λίγο, άναλογίστηκε ότι τὸ άσθενικό εκείνο «γεροντίδιο» δεν θα ζούσε περισσότερο από δυό-τρία χρόνια και συμφώνησε με την πρότασί του.

Έτσι ό έξυπνος ήθοποιός, κάθε πρωτοχρονιά πήγαινε μεταμφιεσμένος πάντα και με τὸ συμφωνητικό στο χέρι, και τραβούσε άπ' τὸ ταμείο του Ρότσχιλτ τὰ τέσσερα χιλιάδικά του.

Πέρασαν όμως χρόνια και χρόνια κι' ακόμα ό «γεροντίδιος» γέρος δεν ένοσούσε ν' απαλλάξη ούτε τή γη από τὸ βάρος του, ούτε την τσέπη του τραπεζίτου από τις πρωτοχρονιάτικες άφαιμήσεις.

Είχε πιά τσεπώσει περί τὰ 80 χιλιάδικα για τὸ περίφημο εκείνο σερβίτιο, όταν τόν κάλεσε κάποτε άπελυπημένος ό Ρότσχιλτ και τόν ρώτησε... περί τής ύγείας του και τής ηλικίας του. Ό έξυπνος ήθοποιός έβγαλε τότε την περσικά του και τὸ άπεκάλυψε τὸ τέχνασί του.

Τότε πιά ό πονηρός Ίουδαίος πολυκατομικιστής κατόλαβε ότι είχε πιασει για μισή και βγήκε κωρυσμένης. Δεν μπορούσε όμως να κινή τίποτα, γιατί είχε δώσει στον ήθοποιό συμφωνητικό με την ύπογραφή του.

ΑΠ' ΟΣΑ ΔΙΑΒΑΖΟΥΜΕ

ΣΥΝΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΙΔΙΟΤΡΟΠΙΕΣ ΤΩΝ Μ. ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

Ό Φρανσουά Κοκπέ, ό τρυφερός ποιητής των ταπεινών και περιφρονημένων, ήταν πολύ άτακτος στην έργασία του. "Όπου κι' αν βρισκόταν, όταν τὸν έρχόταν ή έμπνευσις, έγραφε πάνω σε οτιδήποτε στρατοόχαρτο στίχους με γράμματα μπερδεμένα και βιαστικά σαν όρνιθοσκαλισματα, που μονάχα αυτός μπορούσε να τὰ διαβάση. Συγχρόνως άπήγγελλε τους στίχους του αυτούς με μελωδωματική φωνή για να κρίνη αν και κατά πόσον είχαν τή μονοικότητα που έφερε, άδιαφορώντας για τόν κόσμο που τόν άκουγε...

Όταν όμως γούριζε σπίτι του, έπαιρνε μεγάλα φύλλα χαρτί κι' άντέγραφε με προσοχή τους στίχους του άπ' τὰ στρατοόχαρτα, άφίνοντας ένα μεγάλο περιθώριο για να κινή τις διορθώσεις.

Ό Κοκπέ ήταν μινιώδης κληνιστής. Έκάλυψε συνεχώς, ή μάλλον άνανε ταϊγάρα, τὰ όποια γούγορα πετούσε, αφού τραβούσε δυό-τρεις ρομφηξίς μονάχα.

***

Κι' ό Άνατόλ Φράνς ήταν έπίσης μινιώδης κληνιστής. Έργαζόταν κληνίζοντας διαρκώς, μέσα σ' ένα στενόμαζο δωμάτιο, του όσίου οι τοίχοι ήσαν φορτωμένοι από βιβλία όμορφωμένα κι' από διάφορα άντικείμενα τέχνης. Τὰ παράθυρα του σπουδαρίου αυτού είχαν τζάμα από χρωματιστό γυαλί, άφίνοντας έτσι να μπαίνη μέσα ένα θαμλό, μελιχρό φώς.

Ό Άνατόλ Φράνς ήταν κι' αυτός ένας χαρκτηριστής άνήθους. "Όταν έργαζόταν στο γραφείο του, πολύ συχνά πεταγόταν άπάνω κι' έκοβε νευρικές βόλτες, άλλοτε χαρούμενος για κάποιο σπουδαίο φιλολογικό ήθημα κι' άλλοτε βλαστημώντας για τή δυστοκία της έμπνευσός του. Πολλές φορές πάλι, εκεί που περπατούσε στο δρόμο, σταματούσε ξαφνικά για να σημειώση στο σημειωματάριό του μιά όρθία φράσι, την όποια έθρισκε έξαιρετικώς βαθυστόχαστη. Έλι τή βάσει αυτής της φράσεως, μπορούσε κατόπιν να συνθέση ολόκληρο διήγημα.

***

Ό Πωλ Έρβιέ, ό γνωστότατος Γάλλος μυθιστοριογράφος, ήταν ένας άξιοθαύματος τύπος εύσυνειδήτου και έργατιχού λογίου.

Σηκώνόταν πάντοτε στις όχτιό τὸ πρωί, διάβαζε διάφορες έφημερίδες και περιοδικά, δεχόταν πολλές επισκέψεις και διευθετούσε όλες τις «έξοφολογικές» του υποθέσεις.

Στη μιά όμως μετά τὸ μεσημέρι στρωνόταν στην καθημερινή φιλολογική του έργασία, ή όποια άεκαλοειδούσε κανονική ως τις έξ το άπόγευμα. Την ώρα αυτή άκριδώς άβηνε τὸ γραφείο του, κατέβαινε στον κήπο του, έκοβε μερικά βόλτες και διάβαζε τις έσπερινές έφημερίδες, ή κανένα λογοτεχνικό βιβλίο.

Τις πέντε μέρες της έβδομάδος του, ό Πωλ Έρβιέ τις περνούσε μ' αυτόν τον τρόπο. Η έκτη ήταν άφερομένη στη Γαλλική Άκαδημία, τής όποιος ήταν μέλος, και ή έβδομη, ή Κυριακή, ήταν ήμερα άναπαύσεως και άναρωχής. Την άναρωχή αυτή ή Έρβιέ δεν την έβρισκε, όπως θα φανταζόταν κανείς, ούτε ό έλθρομεις, ούτε σε ακριβούς περιπάτους, αλλά άπλούστατα μέσα στο σπίτι του, ή τὸ πούδ σε κανένα φιλικό ή συγγενικό σπίτι. Και είνε άληθινά περιεργο, αλλά και χαρακτηριστικό τὸ γεγονός, ότι δεν βγήκε, παρά μονάχα πέντ' έξη φορές περίπατο, μέσα στο όρθιο διάσο της Βουλώνης, μολονότι δέκα χρόνια συνεχώς καθόταν σ' ένα σπίτι πλάι σ' αυτό.

Όταν έγραφε μυθιστορήματα, ό Έρβιέ έργαζόταν μεθοδικά, θέτοντας στον έαυτό του τόν άπαράβατο όρο να γράφη έξη σελίδες την ήμερα. Πριν άρχίσει τὸ γράψιμο, έπi άκριη ήρα, έκοβε βόλτες, κληνίζοντας μέσα στο πολυτελέστατο και φοιτικό γραφείο του.

***

Ό Φλωμπέρ, τέλος, ό μεγάλος αυτός στυλιστής, έφτανε μέχρι σχολαστικότητας στην άναζητήσι της φραστικής τελειότητας. "Όταν έπρόκειτο να γράφη κανένα μυθιστόρημά του, κληνόνταν ολόκληρους μήνες στο σπίτι του. Η έργασία του, πολλές φορές, ξεπερνούσε κάθε όριο άντοχής. Κι' όμως, μ' όλη την πολυσοχη και κωρυστική καθημερινή του δουλειά, άφησε πεθαίνοντας έλάχιστα μυστοσηματα και μερικά διηγήματα, όλα όμως άριστοσηματα.

Πολλές φορές στεκόταν άκίνητος σαν άπελιθωμένος, άναζητώντας μιά λέξι που να ταφείρη πιο πολύ στη φράσι του. "Όταν την έβρισκε, την έγραφε άμέσως, χωρίς να είνε βέβαιος αν σε λίγο δεν θα την έσβυνε κι' αυτή για να την άντικαταστήση με μιά άλλη πιο εύχη και πιο κατάλληλη.

Πολλές φορές και τή νύχτα ακόμα σηκώνοταν από τὸ κρεβάτι του για ν' άντικαταστήση μιά λέξι στα χειρόγραφα του...

Anatole France

Ό Άνατόλ Φράνς. (Ίδε πλαγινή στήλην.)

